

Iliya — Lamba Takwas

Yeriko

Jeff Pippenger

2023-10-09

A farkon tsohuwar Isra'ila ta zahiri, haka kuma a farkon Isra'ila ta ruhaniya ta zamani, a ketare Bahar Maliya, sa'an nan kuma a babban abin takaici, an fara jerin gwaje-gwaje masu ci gaba waɗanda a ƙarshe suka kai ga gwaji na ƙarshe. Rashin cin nasarar wannan gwaji na ƙarshe a cikin littafin Ƙidaya da kuma a tarihin Millerite, yana nuna farkon yawo a cikin jeji.

“Tsawon shekara arba'in, rashin bangaskiya, gunaguni, da tawaye suka hana Isra'ila ta dā shiga ƙasar Kan'ana. Irin waɗannan zunubai ne kuma suka jinkirta shigar Isra'ila ta zamani cikin Kan'ana ta sama. A cikin kowane daga cikin waɗannan lokuta, ba alƙawuran Allah ne suka yi kuskure ba. Rashin bangaskiya ne, son duniya, rashin ƙebewa ga Allah, da rigingimu a tsakanin mutanen Ubangiji masu da'awar bauta masa, suka sa muka daɗe shekaru masu yawa a cikin wannan duniyar zunubi da baƙin ciki.

“Wataƙila dole ne mu ci gaba da zama a nan cikin wannan duniya har tsawon wasu shekaru masu yawa saboda rashin biyayya, kamar yadda 'ya'yan Isra'ila suka yi; amma saboda Almasihu, mutanensa bai kamata su ƙara zunubi a kan zunubi ba ta wajen dōra wa Allah alhakin sakamakon mugun tafarkin ayyukansu.” Evangelism, 696.

A ƙarshen tarihin Isra'ila ta dā, kamar yadda ya kasance a farkon, an yi wani tsari na gwaji mai ci gaba wanda ya ƙare sa'ad da aka kai tsohuwar Isra'ila ta zahiri bauta a Babila. A ƙarshen Isra'ila ta ruhaniya ta zamani, su ma za su fuskanci wani tsari na gwaji mai ci gaba. Wannan tsari yana ƙarewa sa'ad da Adventistocin Laodiceya suka fāɗi a lokacin dokar Lahadi. Kamar yadda ya kasance da Isra'ila ta dā, Isra'ila ta zamani za a kai ta bauta ta hannun Babila ta ruhaniya.

Yunkurin Millerite wanda ya fara a annabce a shekara ta 1798, kuma ya ƙare a hukumance a shekara ta 1863, yana zama alamar yunkurin mutum dāri da dubu arba'in da huɗu wanda ya fara a shekara ta 1989 kuma yake ƙarewa a rufe lokacin jarabawar dān Adam da Zuwan Almasihu na Biyu. Tsakanin ƙarshen yunkurin Millerite da zuwan babban yunkurin mala'ika na uku, akwai tarihin cocin Adventist ta kwana bakwai ta Laodicea wadda aka yi wa rajista bisa doka.

“Tazarar tafiyar kwanaki goma sha dāya kaɗai ce ke tsakanin Sinai da Kadesh, a kan iyakokin Kan'ana; kuma da bege na shiga kyakkyawar ƙasar nan ba da jimawa ba ne rundunonin Isra'ila suka ci gaba da tafiyarsu sa'ad da girgije a ƙarshe ya ba da alamar ci gaba da motsi. Ubangiji ya aikata abubuwan al'ajabi wajen fito da su daga Masar, kuma wane irin albarkatu ne ba za su sa rai ba yanzu da suka yi alƙawari a hukumance su karɓe Shi a matsayin Mai Mulkinsu, kuma aka amince da su a matsayin zaɓaɓɓen mutanen Maɗaũkaki?” Patriarchs and Prophets, 376.

Gajeriyar tafiyarsu ta ƙare da zama shekaru arba'in, saboda rashin bangaskiyarsu da rashin biyayyarsu. Da a ce sun nuna bangaskiya wadda ta ginu bisa ga babban cetonsu daga bautar talauci, da daɗewa ba sun haye Kogin Urdun suka shiga Ƙasar Alƙawari. Shingen farko da za su

fuskanta bayan haka zai kasance irin wannan shingen ne da Yoshuwa ya dauka daga baya. Bayan shekaru arba'in, Isra'ila ta zahiri ta bar jejin zuwa Kasar Alkawari, kuma Yariko ne matakinsu na farko, kuma tana tsaye a matsayin alamar ikon Allah domin ceto ga kowane mai ba da gaskiya. Yariko kuma alama ce ta aikin da motsin Millerite zai fuskanta a 1863, amma suka ja da baya zuwa cikin jeji. Alamar Iliya tana da alaƙa kai tsaye da alamar Yariko, kuma yana da amfani a yi la'akari da alaƙar tarihin Iliya da Yariko.

To, sauran ayyukan Omri da ya aikata, da karfinsa da ya nuna, ba a rubuce suke ba a cikin littafin tarihin sarakunan Isra'ila? Sai Omri ya kwanta tare da kakanninsa, aka kuma binne shi a Samariya; Ahab ɗansa kuwa ya yi sarauta a maimakonsa. A shekara ta talatin da takwas ta Asa sarkin Yahuza ne Ahab ɗan Omri ya fara sarauta bisa Isra'ila; Ahab ɗan Omri kuwa ya yi sarauta bisa Isra'ila a Samariya shekara ashirin da biyu. Ahab ɗan Omri kuwa ya aikata mugunta a gaban Ubangiji fiye da dukan waɗanda suka riga shi. Sai ya zama, kamar dai abu ne mai sauƙi a gare shi ya yi tafiya cikin zunuban Yerobowam ɗan Nebat, har ma ya auri Yezebel 'yar Etba'al sarkin Sidoniyawa, ya tafi ya bauta wa Ba'al, ya kuma yi masa sujada. Ya kuma gina bagadi domin Ba'al a cikin haikalin Ba'al, wanda ya gina a Samariya. Ahab kuma ya yi gunkiyar Ashera; Ahab kuwa ya fara tsokane Ubangiji Allah na Isra'ila zuwa fushi fiye da dukan sarakunan Isra'ila da suka riga shi. A zamaninsa ne Hiyel mutumin Betel ya gina Yeriko: ya aza harsashinta a kan Abiram ɗan farinsa, ya kuma kafa ƙofofinta a kan Segub ɗansa na ƙarshe, bisa ga maganar Ubangiji, wadda ya faɗa ta bakin Yoshuwa ɗan Nun. Iliya mutumin Tishbe, wanda yake daga cikin mazaunan Gilead, ya ce wa Ahab, “Muddin Ubangiji Allah na Isra'ila yana raye, wanda nake tsaye a gabansa, ba raba ko ruwan sama da za su kasance a cikin waɗannan shekaru, sai dai bisa ga maganata.” 1 Sarakuna 16:27–17:1.

Fafatawar da Iliya ya yi da gumakan Ahab da Yezebel a Dutsen Karmel ta kasance amsa ga ridda ta sarki na bakwai na masarautar arewacin Isra'ila, wanda “ya fi dukan sarakunan Isra'ila da suka riga shi tayar wa Ubangiji Allah na Isra'ila da fushi.” Kalmar nan “tayar wa da fushi” a cikin wannan nassi tana nuni ne ga “ranar tayarwa” wadda gwaji na goma a Littafin Lissafi sura ta goma sha huɗu ya wakilta. Tayar wa Allah da fushi da Ahab ya yi ta wakilci na ƙarshe cikin gwaje-gwaje goma da mugun rahoton 'yan leƙen asiri goma a Littafin Lissafi sura ta goma sha huɗu ya haifar. Saboda haka, tana wakiltar gwaji na ƙarshe ga motsin Millerite da kuma gwaji na ƙarshe ga mutum ɗari da arba'in da huɗu dubu.

Saboda haka, kamar yadda Ruhu Mai Tsarki yake cewa, Yau idan za ku ji muryarsa, kada ku taurare zuka tanku, kamar a lokacin tayar da hankali, a ranar gwaji a cikin jeji. Ibraniyawa 3:7, 8.

A cikin “ranar tsokana” ta annabci wadda Ahab ya wakilta, annabi Iliya ya yi addu'a cewa, in ya zama dole, Allah ya kawo hukunci a kan Isra'ila domin mutanensa su tuba daga zunuban da suke shiga cikinsu.

Mutanen Isra'ila a hankali sun rasa tsoro da girmamawarsu ga Allah har sai da kalmarsa ta bakin Joshua ta daina samun wani nauyi a wurinsu. “A zamaninsa [na Ahab] ne Hiyel mutumin Betel ya gina Yeriko: ya aza harsashinta a cikin Abiram ɗan farinsa, ya kuma kafa ƙofofinta a cikin Segub ƙaramin ɗansa, bisa ga maganar Ubangiji, wadda ya faɗa ta bakin Joshua ɗan

Nun.”

“Yayin da Isra’ila ke yin ridda, Iliya ya ci gaba da kasancewa annabi na Allah mai aminci kuma na gaskiya. Ransa mai aminci ya damu kwarai sa’ad da ya ga rashin bangaskiya da rashin aminci suna hanzarin raba ’ya’yan Isra’ila da Allah, sai ya yi addu’a cewa Allah zai ceci mutanensa. Ya roki Ubangiji kada Ya ki mutanensa masu zunubi gaba daya, amma cewa ta wurin shari’u, in ya zama dole, Ya tashe su zuwa ga tuba, kada kuma Ya yarda su kara tsunduma cikin zunubi har su ta da Shi ya hallaka su a matsayin al’umma.”

“Saƙon Ubangiji ya zo wa Iliya cewa ya tafi wurin Ahab da sanarwar hukuncinSa saboda zunuban Isra’ila. Iliya ya yi tafiya dare da rana har sai da ya isa fadar Ahab. Bai nemi izinin shiga ba, bai kuma jira a sanar da zuwansa bisa ka’ida ba. Ba tare da Ahab ya yi zato ba kwata-kwata, Iliya ya tsaya a gaban sarkin Samariya mai mamaki, sanye da tufafi masu kauri irin waɗanda annabawa suka saba sawa. Bai yi wata uzuri ba game da zuwansa a razane, ba tare da gayyata ba; amma, yana daga hannuwansa zuwa sama, ya tabbatar da wannan da muhimmanci da Allah Rayayye, wanda ya yi sammai da kasa, game da hukuncin da zai zo a kan Isra’ila cewa: ‘Ba za a yi raba ko ruwan sama a cikin waɗannan shekaru ba, sai dai bisa ga maganata.’”

“Wannan tsananin hukunci mai firgita game da shari’un Allah saboda zunuban Isra’ila ya sauko a kan sarkin da ya yi ridda kamar walkiya mai tsawa. Ya zama kamar mamaki da tsoro sun gurfanar da shi; kuma kafin ya farfado daga razanarsa, Iliya, ba tare da jira ya ga tasirin saƙonsa ba, ya bace da gaggawa kamar yadda ya zo. Aikinsa shi ne ya fadi kalmar masifa daga wurin Allah, kuma nan take ya janye. Kalmarsa ce ta kulle taskokin sama, kuma kalmarsa kaɗai ce mabudin da zai iya sake buɗe su.” Testimonies, volume 3, 273.

Isra’ila ta manta cewa Joshua ya yi musu tsauraran umarni kada su yi cudanya da al’ummai arna, kuma kada su saƙe gina Yeriko har abada. Ko da yake yaƙin Yeriko babbar bayyanuwar ikon Allah ne, kuma alama ce ta alkawarin Allah na jagorantar mutanensa zuwa Kasar Alkawari, akwai kuma zunubi, la’ana da ceton da suke da alaƙa da Yeriko. ‘Zunubin’ shi ne na Akan wanda ya yi kwadayin dukiya da tasirin Yeriko, ‘la’anar’ kuwa tana kan duk mutumin da zai saƙe gina Yeriko, karuwar nan Rahab kuma ta wakilci ‘ceto’. Akan yana son kyakkyawar rigar Babila. Ya yi zaton zai iya boye zunubinsa, kamar yadda Adamu da Hauwa’u suka nemi boye zunubinsu da tufafin ganyen baure. Akan yana son wadata da Yeriko ke wakilta, kuma yana fatan a danganta shi da Babila.

An gabatar da Yeriko a matsayin alamar aikin isar da saƙon mala’ika na uku ga duniya, amma tana kuma dauke da gargadi game da zunubin kaunar duniya da dogara gare ta. Alamar Yeriko kuma tana funshe da la’ana a kan sake gina Yeriko, kuma Rahab tana wakiltar waɗanda har yanzu suke cikin Babila waɗanda suke fitowa sa’ad da aka shelanta babban kiran mala’ika na uku.

“Rai mai aminci na Iliya ya yi baƙin ciki kwarai. Fushinsa ya tashi, kuma ya yi kishin daukakar Allah. Ya ga cewa Isra’ila ta nutse cikin mummunar ridda. Sa’ad da kuma ya tuna manyan abubuwan da Allah ya aikata dominsu, baƙin ciki da mamaki suka mamaye shi. Amma duk wannan mafi yawan mutane sun manta da shi. Ya shiga gaban Ubangiji, kuma, da ransa yana murɗewa da azaba, ya roka Shi ya ceci mutanensa ko da sai ta wurin shari’o’i ne. Ya roki

Allah ya hana mutanensa marasa godiya raba da ruwan sama, taskokin sama, domin Isra'ila mai ridda ta dubi gumakanta a banza—gumakansu na zinariya, itace, da dutse, rana, wata, da taurari—su ba da ruwa su wadatar da fasa, su sa ta yi yalwar amfanin gona. Ubangiji ya gaya wa Iliya cewa Ya ji addu'arsa, kuma zai hana mutanensa raba da ruwan sama har sai sun komo gare Shi da tuba.”

“Allah ya kiyaye mutanensa ta hanya ta musamman daga gaurayuwa da al'ummai masu bautar gumaka da ke kewaye da su, domin kada zukatansu su rufu ta wurin kyawawan kurmi da wuraren sujada, haikalai da bagadai, wadanda aka tsara su cikin salo mafi tsada kuma mafi jan hankali, domin a karkatar da hankula, har Allah ya gushe daga cikin tunanin jama'a.”

“Birnin Yeriko ya dukufa ga bautar gumaka mafi muni da tsanani. Mazaunanta suna da wadata fwarai, amma dukan dukiyar da Allah ya ba su sun dauke ta a matsayin baiwar allolinsu. Suna da zinariya da azurfa a yalwace; amma, kamar mutanen da suka rayu kafin Ambaliya, sun lalace fwarai, suna yin sabo, suna zagin Allah na sama kuma suna tsokane Shi ta wurin mugayen ayyukansu. Hukunce-hukuncen Allah suka taso a kan Yeriko. Wuri ne mai karfi na kariya. Amma Shugaban rundunar Ubangiji da kansa ya zo daga sama domin ya jagoranci rundunonin sama wajen kai hari a kan birnin. Mala'ikun Allah suka kama manyan katangoginsa masu karfi suka rushe su fasa. Allah ya fada cewa birnin Yeriko zai zama abin la'ana, kuma kowa zai hallaka sai Rahab da mutan gidanta. Wadannan za a cece su saboda alherin da Rahab ta nuna wa manzannin Ubangiji. Maganar Ubangiji ga mutanen ita ce: ‘Ku kuma, ku kiyaye kanku fwarai daga abin la'ananne, kada ku mai da kanku abin la'ana, sa'ad da kuka dauki wani abu daga abin la'anannen, ku kuma sa sansanin Isra'ila ya zama abin la'ana, ku jawo masa wahala.’ ‘Sai Yoshuwa ya rantse musu a lokacin nan, yana cewa, La'ananne ne mutumin a gaban Ubangiji da zai tashi ya sake gina wannan birni na Yeriko: da dan farinsa zai aza harsashinsa, kuma da dansa na karshe zai kafa kofofinsa.’”

“Allah ya yi matuƙar takatsantsan game da Yariko, don kada abubuwan da mazaunanta suka bautawa su rudi jama'a, zukatansu kuma su kauce daga Allah. Ya tsare mutanensa da umarni mafi karfi kuma tabbatattu; duk da haka, ba tare da la'akari da wannan babban umarni mai tsarki daga Allah ta bakin Yoshua ba, Akan ya kuskura ya ketare doka. Kwadayinsa ya sa ya dauki daga cikin taskokin da Allah ya hana shi tabawa domin la'anar Allah tana a kansu. Saboda zunubin wannan mutum kuwa, Isra'ilar Allah suka zama marasa karfi kamar ruwa a gaban makiyansu.”

“Yoshuwa da dattawan Isra'ila suna cikin tsananin wahala. Suka kanta a gaban akwatin Allah cikin mafi kaskantar da kai, gama Ubangiji ya husata da mutanensa. Suka yi addu'a suka kuma yi kuka a gaban Allah. Ubangiji ya yi magana da Yoshuwa: ‘Ka tashi; don me kake kwance haka a bisa fuskarka? Isra'ila ta yi zunubi, sun kuma ketare alkawarina da na umarce su da shi; gama har sun dauki abin da aka la'anta, sun kuma yi sata, sun kuma yi yaudara, sun kuma sa shi a cikin kayansu. Saboda haka 'ya'yan Isra'ila ba su iya tsayawa a gaban makiyansu ba, amma suka juya musu baya a gaban makiyansu, domin an la'ance su; ba kuma zan kara kasancewa tare da ku ba, sai dai in kun hallaka abin da aka la'anta daga tsakiyarku.’”

“An nuna mini cewa Allah a nan yana bayyana yadda Yake kallon zunubi a cikin wadanda suke iƙirarin su ne mutanenSa masu kiyaye dokokinsa. Wadanda Ya girmama ta musamman

da ganin abubuwan ban mamaki na bayyanuwar ikonSa, kamar yadda Isra'ila ta dā ta gani, kuma duk da haka har a wannan lokaci su kuskura su yi watsi da bayyanannun umarninsa, za su zama batutuwan fushinsa. Yana so ya koyar da mutanensa cewa rashin biyayya da zunubi abubuwa ne masu matuƙar bata masa rai, kuma bai kamata a dauke su da sauƙi ba.”

Testimonies, juzu'i na 3, 263, 264.

Labarin Yariko ya kunshi gargadin kada a dogara ga ƙarfi da daukakar muguwar birni mai arziki kamar yadda ake ganinta. “Birni” a annabcin Littafi Mai Tsarki masarauta ce, kuma Akan ya dauki rigar Babila. A annabce, riga tana wakiltar hali, saboda haka, a cikin “kwanaki na ƙarshe,” boyewar da Akan ya yi wa rigar Babilon tana wakiltar boyayyar sha'awar mallakar halin Babila ta ruhaniya. Hali, ko kuma surar Babila ta ruhaniya, shi ne abin da Amurka take marmari sa'ad da take hada ikilisiya da ƙasa.

Da yi musu karo da yiwuwar a dauki matasan motsin Millerite aikin soja cikin Yaƙin Basasa, kuma da suka gane bukatar tsari, shugabannin wannan motsi suka shiga dangantaka ta doka da wannan ƙasa mai wadata wadda ba za su taɓa narke cikinta ba. Ko kundin tsarin mulkin wannan ƙasa mai wadata ya nuna cewa bai taɓa zama dole ba ga ikilisiya ta haɗu da gwamnati. Akwai kungiyoyin addini da suka wanzu a zamanin Millerite, waɗanda har yanzu suna nan a yau; wasu daga cikin waɗannan kungiyoyi ba su taɓa shiga wannan dangantaka ta doka da gwamnatin Tarayyar Amurka ba, kuma zaɓinsu na kada su kafa wannan dangantaka bai taɓa hana su ko ta yaya shirya ikilisiyoyinsu daban-daban ba.

Dade bayan Yoshuwa ya yi yaƙin Yeriko, a zamanin Ahab, an riga an manta da dukan gargadin game da ridda ta Akan da kuma hallakar Yeriko daga mutanen Allah masu ridda. Iliya ya yi addu'a ga Allah, yana roko cewa, idan ya zama dole, a aiwatar da hukuncin Allah domin a kai mutanensa ga tuba. Sa'ad da Malaki ya rubuta kalmomin ƙarshe na Tsohon Alkawari, an kafa alƙawarin ne a cikin mahallin Ubangiji yana bugun duniya da la'ana. La'anar da aka danganta da Yeriko tana kan duk mutumin da zai saƙe gina Yeriko. La'anar tana kan duk wanda zai, kamar Akan, yi marmarin dogara ga dukiya da yalwar arzikin da ke da alaƙa da Yeriko. “Zunubin” Akan yana wakiltar boyayyen buri na ciki marar tsarkakewa na son sa rigar Babila. “La'anar” kuwa tana kan aikin aiwatar da waɗannan sha'awoyi na ciki.

Sakon Miller shi ne saƙon Iliya domin zamaninsa, kuma Yaƙin Basasa ya wakilci hukunce-hukuncen da suke tare da saƙon Iliya. A tsakiyar Yaƙin Basasa, a shekara ta 1863, Adventisancin Milleriyawa ya saƙe gina Yeriko, kamar yadda cikakkun bayanana la'anar da Yoshuwa ya furta a kan kowane mutumin da ya yi haka suka shaida.

Sai Yoshuwa ya rantsar da su a wannan lokaci, yana cewa, La'ananne ne mutumin a gaban Ubangiji, wanda zai tashi ya saƙe gina wannan birni, Yeriko: da ɗan farinsa zai kafa harsashinsa, kuma da ƙaraminsa zai daga kofofinsa. Yoshuwa 6:26.

Kalmar nan “adjured” a cikin umarnin Yoshuwa tana nufin duka rantsuwa da kuma la'ana. La'ana ce idan ka karya umarnin Yoshuwa, albarka kuma idan ka kiyaye rantsuwar. Kalmar da aka fassara da “adjured” an kuma fassara ta da “sau bakwai” a cikin Littafin Firistoci ashirin da shida. Rantsuwa da la'anana Musa, kamar yadda Daniyel ya bayyana a babi na tara, suna da alaƙa da sake

gina Yeriko.

I, dukan Isra'ila sun ketare dokarka, har ma da kaucewa, domin kada su yi biyayya ga muryarka; saboda haka la'ana ta zubo a kanmu, da kuma rantsuwar da aka rubuta cikin shari'ar Musa, bayan Allah, domin mun yi masa zunubi. Daniyel 9:11.

'Yar'uwa White ta ce, "Allah ya yi matuƙar tsanaki game da Yeriko, domin kada mutane su ruɗu da abubuwan da mazaunan wurin suka bauta wa, zukatansu kuma su karkata daga Allah." Allah ya yi matuƙar tsanaki wajen zartar da hallakar Yeriko, saboda haka kuma ya yi matuƙar tsanaki wajen rubuta gargadin da Akan yake wakilta. Ya yi hankali wajen rubuta la'anar da ke da alaƙa da sake gina Yeriko, haka kuma ya yi hankali wajen fayyace dabarun allahntaka da aka yi amfani da su wajen ruguza katangun birnin.

Hakika Yesu ne, a matsayin Kwamandan rundunar Ubangiji, wanda ya umurci mala'iku su rushe ganuwar Yeriko, kuma babu abin da ake yi a cikin Maganar Allah bisa kuskure; amma a wannan yanayin, annabiya ta gaya mana cewa "Allah ya yi tsananin takamaimai game da Yeriko." Kwana bakwai aka yi ana ɗaukar akwatin alkawari a kewaye da birnin, kuma a cikin annabci rana guda shekara ce. An rubuta wannan ƙa'ida a farkon shekaru arba'in na yawo a cikin jeji, kuma a ƙarshen waɗannan shekaru arba'in suka kewaye Yeriko har kwana bakwai.

Bisa ga yawan kwanakin da kuka lefi ƙasar, wato kwana arba'in, kowace rana ta zama shekara ɗaya, za ku ɗauki muguntaranku, wato shekara arba'in, kuma za ku san karya alkawarina. Littafin Ƙidaya 14:34.

Kwana bakwai aka riƙa kewaye birnin da akwatin alkawari, kuma a rana ta bakwai aka kewaye birnin "sau bakwai." Wannan yana ba da shaidun annabci guda biyu cewa Yeriko tana da alaƙa da "sau bakwai" na rantsuwar Musa. Mutanen alkawarin Allah firistoci ne, kuma firistoci bakwai suka busa ƙaho bakwai.

Ku ma, kamar duwatsu masu rai, ana gina ku domin ku zama gida na ruhaniya, firistoci tsarkaka, domin ku miƙa haɗayu na ruhaniya, masu karbuwa ga Allah ta wurin Yesu Almasihu. 1 Bitrus 2:5.

Ƙaho yana wakiltar ko dai saƙon gargadi ne, ko kuwa hukunci, ko kuma kira zuwa tsattsarkar taro, gwargwadon yanayin mahallin da aka same shi. A kwanaki na ƙarshe wajibi ne masu tsaro su busa ƙaho, kamar yadda 'yan Miller suka busa shi a cikin tarihinsu. Firistoci suna wakiltar masu tsaro a kan ganuwar Sihiyona waɗanda suke busa ƙaho, suna gargadar mutanen Allah game da hukunci mai zuwa, a lokaci guda kuma suna kiran waɗannan mutanen nan guda zuwa ga tsattsarkar taro.

Ku busa ƙaho a Sihiyona, ku kuma busa ƙararrawa a kan tsattsarkan dutsena: bari dukan mazaunan ƙasar su firgita: gama ranar Ubangiji tana zuwa, gama ta kusa ƙwarai ... Ku busa ƙaho a Sihiyona, ku tsarkake azumi, ku kira babban taro mai tsarki: Ku tattara jama'a, ku tsarkake ikilisiya, ku tara dattawa, ku tattaro yara, har ma da masu shan nono: bari ango ya fito daga ɗakinsa, amarya kuma daga ɗakinta. Bari firistoci, masu hidimar Ubangiji, su yi kuka a tsakanin shirayin haikali da bagade, su ce, Ka ji tausayin mutanenka, ya Ubangiji, kada kuma ka ba da gaɗonka ga zargi, domin al'ummai su mallake su: don me za a ce a cikin al'ummai, Ina

Allahnsu? Joel 2:1, 15–17.

Sakon fahon shi ne sakon Iliya. Dukan ire-iren amfani da kalmar “bakwai” a cikin sura ta shida ta Joshua, ita ce wannan kalmar ko kuma wani dangantaccen asalinta na kalmar da aka fassara da “sau bakwai” a cikin Leviticus ashirin da shida. Duk da haka, tarkacen tatsuniyoyi da masu tauhidin Laodikiya suke rarrabawa yana ikirarin cewa kalmar da aka fassara da “sau bakwai” a cikin Leviticus ashirin da shida tana wakiltar cikas iko ne kawai, ko cika, ko kuma wani irin bambancin wautarsu na musun cewa Miller ya yi daidai sa’ad da ya dora ma’anar kididdiga a kan kalmar da aka fassara da “sau bakwai.” Firistoci suka jagoranci mutane kewaye da birnin sau bakwai, ba wai kewaye da Yeriko gaba daya ko cikakke ba. Kalmar da aka fassara da “sau bakwai” tana wakiltar kimarsa ta kididdiga!

A Yeriko, sa’ad da mutanen suka yi ihu, wannan ya wakilci babban kukan mutum dubu dari da arba’in da huɗu, waɗanda aka sassaka daga dutsen ba tare da hannu ba a Daniyel sura ta biyu, waɗanda suka bugi gumakin, suka ragargaza shi gunduwa-gunduwa.

Kuma a kwanakin waɗannan sarakuna ne Allah na sama zai kafa mulki, wanda ba zai taɓa lalacewa ba; kuma ba za a bar mulkin ga waɗansu mutane ba, amma zai farfashe, ya kuma cinye dukan waɗannan mulkoki, shi kuma zai dawwama har abada. Domin ka ga an sare dutsen daga dutsen tudu ba tare da hannu ba, kuma ya farfashe baƙin ƙarfe, tagulla, lāka, azurfa, da zinariya; babban Allah ya sanar wa sarki abin da zai faru nan gaba: mafarkin kuwa tabbatacce ne, kuma fassararsa tabbatacciya ce. Daniyel 2:44, 45.

Allah ya yi taka-tsantsan wajen lissafa ƙarafa masu daraja da aka samu a Jeriko a matsayin zinariya, azurfa, tagulla, da ƙarfe. A ma’anar annabci, yumbu yana wakiltar mutanen Allah kamar yadda Rahab ta kasance alama ta hakan. Jeriko kuma yana wakiltar ƙarshen dukan mulkokin duniya a lokacin babban kira na dubu dari da arba’in da huɗu.

Amma dukan azurfa, da zinariya, da kayayyakin tagulla da ƙarfe, tsarkakakku ne ga Ubangiji: za su shiga cikin taskar Ubangiji. Joshua 6:19.

Yariko tana wakiltar aikin cin nasarar Ƙasar Alkawari, wanda yake misalta aikin babbar tafiyar mala’ika na uku. Wannan aiki ya ƙunshi gargadi, la’ana, da ceton waɗanda suke a waje da firistoci, kamar yadda karuwa, Rahab, take wakilta.

“la’anar” annabci ta Joshua daga baya ta cika a zamanin Ahab da Iliya. La’anar da aka yi a kan sāke gina Yariko ta ƙunshi takamaiman annabcin cewa mutumin da ya aikata haka zai rasa dānsa na fari sa’ad da ya kafa tushenta, kuma zai rasa dānsa na ƙarshe sa’ad da ya saita ƙofofin Yariko. A zamanin Iliya, Hiyel mutumin Betel ya cika wannan annabcin; dānsa na fari ya mutu sa’ad da ya kafa tushenta, kuma dānsa na ƙarshe ya mutu sa’ad da ya saita ƙofofin. “La’anar” da ake dangantawa da sakon Iliya an wakilta ta wurin aikin sāke gina Yariko.

Ga shi, zan aiko muku da Iliya annabi kafin zuwan babbar rana mai ban tsoro ta Ubangiji: Kuma zai mayar da zuciyar ubanni ga ’ya’ya, da zuciyar ’ya’ya ga ubanninsu, kada in zo in bugi duniya da la’ana. Malachi 4:5, 6.

La'anar tarihin Millerite da aka danganta da sakon Iliya na Miller, Joshua ya riga ya yi annabci a kanta, kuma aka cika ta a zamanin Iliya da Ahab.

A zamaninsa ne Hiyel, mutumin Betel, ya sāke gina Yeriko: ya kafa harsashinta da mutuwar dān farinsa Abiram, ya kuma kafa kofofinta da mutuwar karamar dānsa Segub, bisa ga maganar Ubangiji, wadda ya fada ta bakin Yoshuwa dān Nun. 1 Sarakuna 16:34.

La'anar sake gina Yariko ba za a iya raba ta da bayyanar ikon da Allah ya nuna a lokacin da ya rushe katangar Yariko ba. Sister White ta ce, “Wadanda Ya ba su girma ta musamman da ganin manyan bayyanannun ayyukan ikonsa, kamar yadda tsohon Isra'ila ya gani, amma duk da haka su kuskura su yi watsi da umarnansa a sarari, za su zama abin hasalarsa.” Millerites dīn kuwa sun shiga cikin bayyanar ikon Allah da ta kai kololuwa a Kukan Tsakar Dare, duk da haka sun fi rantsuwar Musa ta sau bakwai, wadda Daniyel ma ya bayyana a matsayin la'anar Musa.

Sunaye alama ce ta hali a cikin Maganar Allah, kuma sunan mutumin da ya sāke gina Yariko, tare da sunayen dānsa na fari da na karshe, suna da matuƙar ma'ana. Hiyel na nufin Allah mai rai na karfi, kuma wannan yana nuna cewa Hiyel mabiyin Allah mai rai ne. Kasancewar an bayyana shi a matsayin mutumin Betel yana danganta shi da ikkilisiya. Abiram, dānsa na fari, na nufin uban dāukaka, wato a ma'anar dāukakawa da dāgawa sama. Dānsa na karshe, Segub, na nufin mai tsayi, da dāukakawa da dāgawa sama. Dukkan wadannan sunaye uku suna wakiltar ɓangarori na halin Allah, amma a cikin mahallin annabcin da suka cika, suna wakiltar mutum ne wanda yake daga kansa da dāukaka kansa sama da Allah Maɗaukaki wanda ya rushe Yariko. “Ƙofa” a cikin annabci tana wakiltar ikkilisiya.

“Ga rai mai tawali’u, mai bangaskiya, gidan Allah a duniya ƙofar sama ne. Waƙar yabo, addu’a, da kalmomin da wakilan Almasihu suke furtawa, su ne hanyoyin da Allah ya naɗa domin shirya mutane domin ikkilisiyar da take sama, domin wannan sujada mafi dāukaka wadda babu abin da yake ƙazantarwa da zai iya shiga cikinta.” Testimonies, volume 5, 491.

Farkon aikin kafa ikkilisiya ya soma ne a shekarar 1860, kamar yadda masana tarihin Adventist irin su Arthur White, jikan Ellen White, suka shaida.

“Yayinda Ellen White ta rubuta kuma ta wallafa da dān tsawo game da bukatar tsari wajen gudanar da aikin ikilisiya (duba Early Writings, 97–104), kuma yayinda James White ya ci gaba da gabatar da wannan bukata a gaban masu bi ta cikin jawabai da kuma talifofin Review, ikilisiya ta yi jinkirin dāukar mataki. Abin da aka gabatar cikin kalmomi na gaba dāya, an karɓe shi da kyau, amma sa’ad da aka zo ga juya wannan zuwa wani abu mai ginawa, sai aka gamu da ƙin yarda da hamayya. Gajerun talifofin James White na watan Fabrairu sun tayar da ba kaɗan ba daga hali na sakaci, kuma a yanzu ana ta yawan magana ƙwarai.”

“J. N. Loughborough, yana aiki tare da White a Michigan, shi ne na farko da ya amsa. Kalmominsa sun kasance na yarda, amma cikin yanayin kare kai:

“Wani ya ce, idan kun shirya kanku ta yadda za ku riƙe dukiya bisa ga doka, za ku zama ɓangare na Babila. A’a; na fahimci cewa akwai babban bambanci ƙwarai tsakanin kasancewarmu a irin matsayin da za mu iya ƙare dukiyarmu ta hanyar doka da kuma amfani da

doka domin kāre da tilasta ra'ayoyinmu na addini. Idan ba daidai ba ne a kāre dukiya coci, me ya sa ba a dāuka cewa ba daidai ba ne ga mutum-mutane su mallaki kowace irin dukiya bisa ga doka?—Review and Herald, Maris 8, 1860.”

“James White ya rufe bayaninsa a cikin Review, yana gabatar wa ikilisiya batun bukatar tsari ga harkokin bugawa da kalmomin nan, ‘Idan wani yana da sabani da shawarwarinmu, zai yi mana alheri ya rubuta wani tsari wanda mu a matsayin jama’a za mu iya bi?’—Ibid., 23 ga Fabrairu, 1860. Faston farko da yake aiki a fili ya amsa shi ne R. F. Cottrell, fitaccen editan wasiku na Review. Martaninsa na farko kuwa ya kasance tabbatacce cikin kin amincewa:”

“‘Dan’uwa White ya roki ‘yan’uwa su yi magana dangane da shawarar da ya gabatar ta tabbatar da mallakar dukiya ikilisiya. Ban san ainihin irin matakin da yake nufi a cikin wannan shawara ba, amma na fahimci cewa manufarta ita ce a yi mana rijista a bisa doka a matsayin kungiyar addini. Amma ni kaina, ina ganin zai zama kuskure mu “samar wa kanmu suna,” tun da wannan shi ne tushen Babila. Ba na tsammanin Allah zai amince da hakan ba.—Ibid., Maris 22, 1860.” Arthur White, Ellen G. White, juzu’i na 1, 420, 421.

James White ya fara kofarinsa na zama coci a shekara ta 1860, kuma coci ana wakilta ta da “kofa”. Ellen White ta fadi wannan game da shekarar 1860.

“A cikin shekara ta 1860 mutuwa ta haye kofar gidammu, ta kuma karya karamar rassan itacen zuriyarmu. Karamin Herbert, wanda aka haifa a ranar 20 ga Satumba, 1860, ya rasu a ranar 14 ga Disamba na wannan shekarar.” Testimonies, juzu’i na 1, 103.

A cikin 1863, iyalin White kuma sun rasa dansu na fari. Bayan ya yi wasa har jikinsa ya yi zafi sosai, sai ya shiga dakin da ake shirya jadawalin zane-zane na tufa, ya kwanta ya yi barci a kan wasu riguna masu dandano wadanda ake amfani da su wajen shirya wadannan jadawalai. Jadawalan 1843 da 1850 suna wakiltar tubalan ginshikai na motsin Milleriyawa. Jadawalin da aka kirfira a 1863 yana wakiltar kin karɓar “lokatai bakwai” na Littafin Lawiyawa ashirin da shida kamar yadda a baya aka wakilta a kan alluna biyu na Habakkuk. Yana gabatar da sakon tushe na karya.

“Sa’ad da a ranar Juma’a, 27 ga Nuwamba, [1863] iyayen suka isa Topsham, suka tarar da ‘ya’yansu maza uku da Adelia suna jiransu a tashar jirgin kasa. Dukkansu, a zahiri, suna cikin koshin lafiya, sai dai Henry, wanda yake da mura. Amma a ranar Talata ta gaba, 1 ga Disamba, Henry ya yi rashin lafiya kwari da ciwon huhu. Shekaru da yawa bayan haka, Willie, kanensa mafi kuruciya, ya sake gina labarin kamar haka:”

“A lokacin da iyayensu ba su nan, Henry da Edson, a farkashin kulawar Dan’uwa Howland, suna ta yin aiki da kwazo wajen dora jadawalai a kan zane, suna shirya su domin sayarwa. Suna aiki ne a wani ginin shago da aka haya, kusan tazara daidai da wani sashe na hanya daga gidan Howland. Daga bisani suka samu hutu na ‘yan kwanaki yayin da suke jiran a aiko jadawalai daga Boston.... Da ya dawo daga doguwar tafiya a bakin kogi, shi [Henry] cikin rashin tunani ya kwanta ya yi barci a kan wasu ‘yan zanuka masu dandano da ake amfani da su wajen manna bayan jadawalan takarda. Iskar sanyi tana kadawa ta wata budaddiyar taga. Wannan rashin yin taka-tsantsan ya jawo masa tsananin mura.” Arthur White, Ellen G. White,

juzu'i na 2, 70.

A shekara ta 1863, motsin Millerite ya kare da kafuwar wata coci da kuma kin yarda da muhimman gaskiyoyin tushe da aka wakilta a kan alluna biyu na Habakkuk. Babban jagoran, kamar yadda aka misalta shi ta wurin Hiel dan Betel, ya fara aikin kafa kofofin a shekara ta 1860, kuma ya rasa karamin dansa saboda yin haka. A shekara ta 1863, jabun taswirori suka zama wurin hutawa inda babban dan Hiel ya yi dan barci. Sanyi ya kama shi, kuma ya mutu a wannan shekarar. Mutuwarsa tana da alaƙa kai tsaye da yin barci a kan taswirorin da ake samarwa a wancan lokaci. Amma taswirar da ake samarwa a shekara ta 1863, ita ce jabun tushen da Iliya, wanda Miller ya wakilta, ya gina.

Umurnin da Joshua ya bayar game da hana a sãke gina Yeriko, an bayyana shi da kalmar “adjure.” Wannan tana wakiltar rantsuwa da la'ana, kuma ita ce wannan kalma da aka fassara da “sau bakwai” a cikin Leviticus ashirin da shida. Ita ce la'anar da take tare da sakon Iliya, kuma an cika wannan la'ana a 1860 da 1863 sa'ad da Adventism na Millerite ya sãke gina Yeriko ta hanyar kafa coci mai doka da kuma kin karɓar dutsen tuntube na Miller. Hiyel dan Betel ne, saboda haka a annabce yana jaddada aikin Hiyel na sãke gina Yeriko, a matsayin aikin gina coci.

An yi shelar “la'anar” Joshua tare da labarin yaƙin Yeriko, yaƙin da ba za a iya ba da labarinsa ba tare da yawan ambaton “sau bakwai” ba.

A cikin 1863, sakon ko “rantsuwar” Musa, kamar yadda Iliya ya gabatar da shi, kuma kamar yadda William Miller ya wakilta, ya haifar da “la'ana.” An ƙi duka sakon Musa da aikin Iliya. Iliya ya komo a 1989, amma ba a sake hada shi da Musa ba sai bayan Satumba 11, 2001. Har yanzu ba a kare wannan bayani ba, amma yana da ƙarfi ƙwarai.

“Masu hidima marasa tsarkakewa suna shirya kansu su yi gaba da Allah. Suna yabon Almasihu da allahn wannan duniya da numfashi guda. Ko da yake a fili suna iƙirarin karɓar Almasihu, suna rungumar Barabbas, kuma ta wurin ayyukansu suna cewa, ‘Ba Wannan Mutumin ba, sai Barabbas.’ Bari dukan waɗanda suke karanta waɗannan layuka su yi hankali. Shaidan ya yi taƙama game da abin da zai iya yi. Yana tsammani zai warware haɗin kai wanda Almasihu ya yi addu'a domin ya kasance a cikin iƙilisiyarsa. Yana cewa, ‘Zan fita, in zama ruhun ƙarya domin in ruɗi waɗanda zan iya ruɗa, in zarge su, in hukunta su, in kuma karkatar da gaskiya.’ Bari ɗan yaudara da shaidar ƙarya ya sami karɓuwa a cikin iƙilisiya wadda ta sami babban haske, manyan hujjoji, kuma wannan iƙilisiya za ta yi watsi da sakon da Ubangiji ya aiko, ta kuma karɓi maganganu marasa hankali ƙwarai da zato-zaton ƙarya da ka'idojin ƙarya. Shaidan yana yi wa wawancinsu dariya, gama ya san abin da gaskiya take.”

“Mutane da yawa za su tsaya a mimbarmu da fitilar annabcin ƙarya a hannuwansu, wadda aka kunna daga fitilar jahannama ta Shaidan. Idan ana rungumar shakku da rashin bangaskiya, za a cire ministoci masu aminci daga cikin mutanen da suke tsammanin sun san abubuwa da yawa. ‘Da kin sani,’ in ji Almasihu, ‘ke ma, aƙalla a wannan ranarki, abubuwan da suke na salamarki! amma yanzu an boye su daga idanunki.’”

“Duk da haka, tubalin Allah yana tsaye da ƙarfi. Ubangiji ya san waɗanda suke nasa. Mai hidimar da aka tsarkake dole ne kada ya kasance da yaudara a bakinsa. Dole ne ya kasance a

bayyane kamar hasken yini, tsattsarkakke daga kowane datti na mugunta. Hidima da aikin bugawa da aka tsarkake za su zama ƙarfi wajen haskaka hasken gaskiya a kan wannan tsara karkatacciya. Haske, 'yan'uwa, ƙarin haske muke bukata. Ku busa ƙaho a Sihiyona; ku yi ƙararrawa a kan tsattsarkan dutsi. Ku tattara rundunar Ubangiji, da zukata tsarkaka, domin su ji abin da Ubangiji zai faɗa wa mutanensa; gama Ya ƙara haske ga dukan waɗanda za su saurara. Bari su ɗauki makamai, su shirya, su hau zuwa yaƙi—zuwa taimakon Ubangiji a kan masu ƙarfi. Allah da kansa zai yi aiki domin Isra'ila. Duk wani harshe maƙaryaci za a yi masa shiru. Hannayen mala'iku za su rushe makircin ruɗi da ake kullawa. Katangar tsaron Shaidan ba za ta taɓa yin nasara ba. Nasara za ta raka saƙon mala'ika na uku. Kamar yadda Shugaban rundunar Ubangiji ya rushe ganuwar Yariko, haka mutanen Ubangiji masu kiyaye dokokinsa za su yi nasara, kuma za a kayar da dukan abubuwan adawa. Kada wani rai ya yi gunaguni game da bayin Allah da suka zo wurinsu da saƙon da aka aiko daga sama. Kada ku ƙara neman aibu a cikinsu, kuna cewa, 'Sun cika tsauri sosai; suna magana da ƙarfi fiye da kima.' Suna iya magana da ƙarfi; amma ba a bukatar haka ba ne? Allah zai sa kunnuwan masu sauraro su yi ƙaiƙayi idan ba za su saurari muryarsa ko saƙonsa ba. Zai la'anci waɗanda suke tsayayya da maganar Allah.”

“Shaidan ya ɗauki kowane mataki mai yiwuwa domin kada wani abu ya zo a tsakiyarmu a matsayin jama'a ya tsawata mana, ya kwaɓe mu, ya kuma yi mana gargadi mu yar da kurakuranmu. Amma akwai wani mutane da za su ɗauki akwatin alkawarin Allah. Wasu za su fita daga cikinmu waɗanda ba za su ƙara ɗaukar akwatin alkawarin ba. Amma waɗannan ba za su iya gina katanga don hana gaskiya ba; gama za ta ci gaba da tafiya gaba da sama har zuwa ƙarshe. A da Allah ya tashe maza, kuma har yanzu Yana da maza masu dama suna jira, a shirye suke su aikata umarninsa—mazan da za su ratsa ta cikin kuntatawa waɗanda ba kome ba ne sai katanga da aka shafe da turmi marar ƙarfi. Sa'ad da Allah ya ɗora Ruhunsa a kan mutane, za su yi aiki. Za su shelanta maganar Ubangiji; za su ɗaga muryarsu kamar ƙaho. Gaskiya ba za ta ragu ba, kuma ba za ta rasa ikonta a hannunsu ba. Za su nuna wa mutane laifofinsu, da gidan Yakubu zunubansu.” Testimonies to Ministers, 409–411.